УДК 37(477)(092):39(477)

Олександр Михайлович Санівський,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри української літератури,
українознавства та методики їх
навчання
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
вул. Садова 28, м. Умань Черкаської
обл. Україна 20300

ПЕДАГОГІКА В. СУХОМЛИНСЬКОГО ЯК БАЗИС МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФІЛОЛОГА-УКРАЇНОЗНАВЦЯ

Метою статті *було виявити концепт, ідеї застосовані В. Сухомлинським актуальні для сучасної підготовки студентів до українознавчої роботи (на основі досвіду роботи УДПУ імені Павла Тичини)*. *У ході дослідження використано* ***методи****: загальнонауковий, історико-ретроспективний, пошуково-бібліографічний.*

У результаті дослідження дійшли висновку, що концептуальні позиції вченого-методиста є актуальними й донині, оскільки сприяють розвитку пізнавальної діяльності та активності школярів. Випереджаючи час, педагог прогнозував функціональний і комунікативно-діяльнісний підходи до навчання учнів рідної мови, які активно утверджуються в сучасній методиці, давав учителям і методистам поради.

Ключові слова*: концепт, педагогічна спадщина В. Сухомлинського, підготовка студентів до українознавчої роботи, літературознавча підготовка, українознавча підготовка, мовна підготовка.*

Постановка проблеми. З метою втілення в життя ідей, закладених у цих документах, важливо враховувати досвід педагогів минулого, спрямований у майбутнє, до якого належить і спадщина вчителя, науковця, творця самобутньої виховної системи – Василя Олександровича Сухомлинського. Саме його педагогічна спадщина відповідає загальнолюдським цінностям, і водночас глибоко закорінена у національний ґрунт, обстоює народні етико-моральні імперативи, спирається на українську етнопедагогіку, сприяє формуванню національного світогляду й ментальності.

Особистість ученого та його педагогічна концепція привернули увагу

дослідників уже у 60-і роки ХХ ст. За радянських часів творчість великого педагога розглядали тенденційно, на основі принципів партійності й класовості, що не сприяло об'єктивності, не давало можливості осмислити його надбання у національному і вселюдському вимірах.

Починаючи з 90-х років ХХ ст. утвердився новий напрям в історії світової педагогіки – «сухомлиністика», представники якої в різних країнах досліджують і поширюють педагогічні ідеї В. Сухомлинського, творчо реалізують його досвід .

Аналіз актуальних досліджень. Педагогічна спадщина В. Сухомлинського, різнопланова і багатоаспектна, привертає увагу вже кількох поколінь українських і зарубіжних науковців із різних галузей знань, зокрема: філософську систему педагога досліджували Г. Клочек, Г. Сагач, Н. Сивачук, О. Сухомлинська; методичну систему навчання мови і літератури – Л. Березівська, М. Вашуленко, Л. Мамчур, Л. Пархета, Г. Ткаченко; взаємодію людини і соціуму – В. Кремень; філософію дитинства – М. Антонець, А. Богуш, Т. Кочубей; педагогічну та виховну системи – О. Дзеверин, І. Добрянський, Б. Кваша, В. Кіндрат, Р. Малиношевський, М. Мухін, А. Розенберг, О. Сараєва, В. Федяєва, Т. Філімонова; вироблення духовних домінант – І. Бех, Н. Дічек; визначення гуманістичної суті його виховних цінностей – М. Библюк, І. Зязюн, В. Киричок, В. Кравцов, Е. Родчанін; осмислення видатним педагогом механізму використання різних виховних середовищ – В. Костіна, О. Савченко, Є. Салтанов; основи батьківської педагогіки – О. Петренко, А. Попова, О. Сухомлинська; форми взаємодії сім'ї та школи – Л. Бондар; проблеми взаємостосунків колективу й особистості – Г. Бучківська, Г. Калмиков; самовиховання школярів – О. Дуда, творче використання спадщини українського педагога у зарубіжжі – Л. Цзихуа.

Метою статті було виявити концепт, ідеї застосовані В. Сухомлинським актуальні для сучасної підготовки студентів до українознавчої роботи (на основі досвіду роботи УДПУ імені Павла Тичини).

У ході дослідження використано **методи**: загальнонауковий, історико-ретроспективний, пошуково-бібліографічний.

Виклад основного матеріалу. В Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини у 1998 році створено науково-дослідну лабораторію «Етнологія Черкаського краю». Мета її діяльності – становлення особистості вчителя-філолога на основі регіональних етнокультурних традицій та збереження фольклорної пам'яті історичної Уманщини.

Основними напрямами роботи лабораторії є: здійснення теоретичних і методологічних досліджень з проблем національного виховання; побудова та апробація теоретичної моделі підготовки майбутніх учителів-філологів на засадах українознавства; з'ясування факторів, які визначають роль і місце українознавства в національній школі; розкриття механізмів передачі етнокультурних традицій у процесі виховання освітянської молоді; формування у студентів умінь і навичок практичних умінь та навичок організації українознавчої роботи в школі, ведення українознавчої пошуково-дослідної роботи (регіональний і локальний вимір) тощо.

Співробітниками науково-дослідної лабораторії «Етнологія Черкаського краю» розроблена модель підготовки майбутнього філолога-українознавця (ОКР «бакалавр»), яка поєднує три основні етапи – літературознавчу, українознавчу та мовну підготовки. Дослідження показало, що запропонована викладачами УДПУ система підготовки майбутнього вчителя-філолога до українознавчої роботи та педагогічна система, створена В. Сухомлинським, основу якої складають концентри українознавства, забезпечують виховання особистості на основі системи поглядів, переконань, ідей, ідеалів, традицій, звичаїв, створених народом, формує свідомість та ціннісні орієнтири молоді, виховує їх в дусі природно-історичного розвитку матеріальної і духовної культури української нації, забезпечує зв'язок поколінь.

Ідеї В. Сухомлинського набули свого розвитку в дослідженнях і педагогічній діяльності науковців вище зазначеної лабораторії. Сукупність складових підготовки майбутнього вчителя-українознавця на основі концентрів українознавчої науки подано в рис. 1.

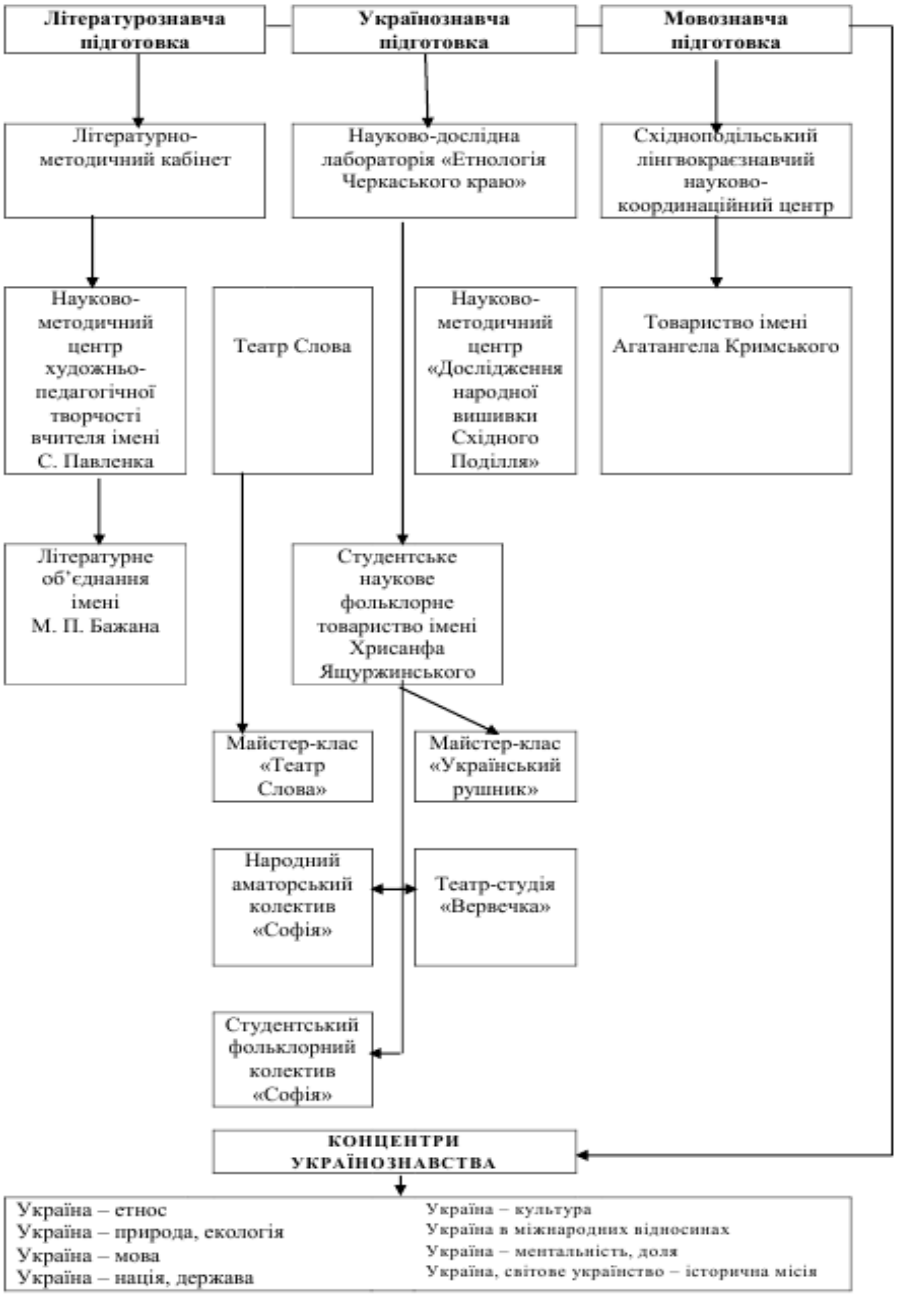

Рис. 1. Складові професійної підготовки майбутнього вчителі-українознавця

Акад. О. Сухомлинська, аналізуючи педагогічну систему, розроблену в Павлиській школі Василем Олександровичем, наголошує на тому, що він не

тільки окреслив основні проблеми навчального і виховного процесу, але й запропонував методику їх розв'язання. В основу навчально-педагогічного процесу педагог поклав різні чинники, серед яких: «наближення до джерел думки і слова, уроки мислення, емоційна насиченість навчально-виховного процесу, індивідуальний і диференційований підхід до кожного учня (і до швидких думою, і до «мовчазних тугодумів»), розвиток мислення краси як могутнього чинника навчання і виховання, повага до кожної дитини, вивищення її гідності, насичення педагогічного процесу словом, піснею, казкою, подорожі до їх джерел, вивчення дитини, її спадковості, оточення, дозована інформація, позитивна атмосфера, добрий колектив, праця як чинник розвитку дитини, «школа радості», де «справжня думка зажди пронизана трепетним почуттям», акцентуація на любові до матері, батька, родини, любов учителя до дітей і до своєї справи, професійне керівництво і супровід педагогом усієї життєдіяльності дитини» [13, с. 67 – 68].

Серед основних структурних компонентів концепції школи В. Сухомлинського можна виділити такі: моральність → емоційність → розвиток мислення → діяльність, що є складовими поняття «ідейність».

Концепція літературознавчої освіти базується на ідеї вивчення художніх творів української літератури на основі концептів, які забезпечать введення читачів у культурний та інформаційний простір попередніх поколінь, ознайомить їх із культурою інших народів.

За визначенням В. Зусмана, літературний концепт – це образ, символ або мотив, який містить геополітичні, історичні, етнопсихологічні елементи, які, у свою чергу, знаходяться поза художніми творами і дають можливість розглядати їх з різних аспектів. Найчастіше символ є матеріальним вираженням концепту в літературі [5, с. 13].

Художні концепти, які зустрічаємо в літературному творі, відображають авторське світобачення, водночас сублімують світоглядні уявлення, емоції, почуття, вольові позиції автора. За твердженням

В. Ніконової, «зміст концепту залежить від жанрової специфіки цього тексту та особливостей авторської концептосфери» [8, с. 176].

Отже, вивчення творів на основі літературних концептів сприяє не тільки розумінню прочитаного, а й залученню читача до історичних подій, повнішому розкриттю образів героїв, їхніх характерів, учинків, життєвих цінностей.

О. Сухомлинська «цінності» розглядає як утворення, в основі яких лежать людські почуття, спрямовані на пошук ідеалу – те, до чого людина прагне, ставиться з повагою, поштиво. Дослідниця виділяє такі ціннісні орієнтації сучасної людини: державні, релігійні, національні, загальногуманістичні, екологічні [11].

Літературу і людину поєднував у своїх працях і В. Сухомлинський. Найважливішим у викладанні літератури він вважав те, що художній твір повинен утверджувати у душі людини благородні моральні риси, навчати жити, щоб учень «сприйняв художній твір як дивну чудову музику» [9, с. 48].

Педагог підкреслював, що вчителю, який поверхово знає свій предмет викладання (літературу, мову, історію, математику, фізику, тощо), мало допоможуть психологія з педагогікою та методика викладання.

Враховуючи досвід Василя Олександровича викладачі лабораторії в підготовці майбутніх учителів-філологів прагнуть виробити у них активну громадянську позицію, у ході прочитання класичних творів української літератури формуються загальнонаціональні цінності, загальна культура. Студенти вчаться аналізувати літературно-мистецькі явища, відчувати й розуміти літературно-художній простір певного народу, особливості історичної епохи та зображення її у творі; пояснювати глибинний зміст художніх образів, вільно оперуючи літературознавчим тезаурусом. Забезпечення співпраці суб’єктів сучасного уроку української літератури створює ідеалізовану модель для кожного.

Отже, розроблену концепцію літературної освіти майбутніх учителів-філологів схематично можна зобразити таким чином: студент ↔ автор ↔

художній твір ↔ персонаж ↔ викладач ↔ суспільство ↔ українська культура; формування «образу – себе – буття» та його складових: «образу Я», «образу Автора», «образу художнього твору», «образу літературного персонажа», «образу Я і літературного героя», «образу Світу», «образу Я у Світі») (рис. 2).

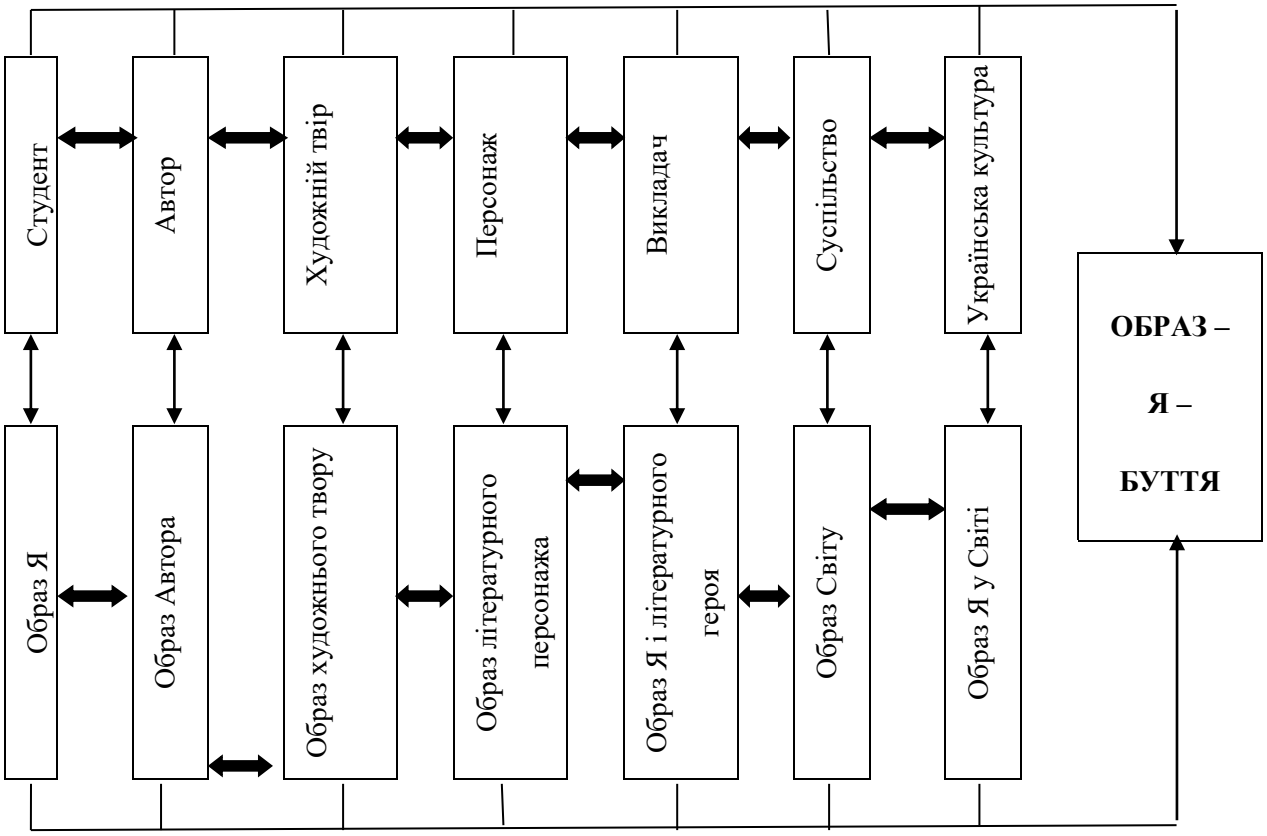

Рис. 2. Схема вивчення літературного твору

З цією метою нами було виокремлено українознавче концептосферне ядро, навколо якого формуватиметься модель вивчення твору.

Згідно з Державними стандартами освіти, вивчення художнього твору повинно відбуватися в «єдності його етичних та естетичних вимірів, спрямованості роботи над текстом на формування ціннісних орієнтацій і розвиток творчих здібностей особистості» [2; 3; 4].

Таким чином, створювана система цінностей має враховувати особисті потреби і норми (історичну, життєву, педагогічної ситуації), естетичні уподобання, громадянську позицію тощо. Тобто зміст літературного матеріалу під час спільної діяльності викладача і студента (від її

проектування до завершення) має формувати національні, громадянські, патріотичні, духовно-ціннісні та інші орієнтації Я (особистості молодої людини) [16].

Аналіз архівних джерел дає підстави стверджувати, що такий підхід запроваджував у Павлиській школі В. Сухомлинський. Він уважав першочерговим завданням вчителя забезпечити «одухотвореність викладання літератури благородними людськими почуттями» [14, с. 42], оскільки «холодне, байдуже серце на уроці літератури – це ще й сплячий розум» [15, с. 329].

Питання викладання літератури в школі слухалося на педагогічних радах у Павлиші. Зокрема, на засіданні 22 вересня 1965 р. (протокол № 18) В. Сухомлинський підкреслював: «Коли думка пройде через серце, через переконання, тоді виробляється моральне переконання. На уроках історії, літератури треба більше використовувати місцевий матеріал» [9, арк. 53].

З метою забезпечення належного рівня літературної освіти майбутніх студентів-філологів при кафедрі української літератури, українознавства та методик їх навчання у 2012 р. було створено літературно-методичний кабінет (керівник – к.п.н., доц. Пархета Л. П.). Метою діяльності кабінету є вдосконалення фахової підготовки студентів-філологів із дисциплін літературознавчого циклу та методики їх викладання. Напрямами роботи визначено: створення умов для самостійної роботи студента над художнім твором, ознайомлення з державними документами та нормативними матеріалами, науково-методичною навчальною літературою, фаховою періодикою.

На базі кабінету проводяться науково-методичні семінари, круглі столи, конкурси, олімпіади. На семінарах розглядаються актуальні питання літературної освіти, проблеми викладання української літератури в школі, як-от: «Форми та методи формування моральної самосвідомості у позакласній діяльності», «Формування ідейно-світоглядних цінностей особистості під час проведення виховних заходів громадянсько-патріотичного спрямування»,

«Проблема самовиховання у творчій спадщині українських письменників ХХ століття», «Виховання морально-етичної свідомості студентів під час вивчення українознавчих дисциплін».

Співробітники літературно-методичного кабінету проводять зустрічі із сучасними українськими поетами, письменниками, журналістами, літературними критиками. Серед запрошених гостей були: С. Гальченко, І. Драч, М. Жулинський, М. Наєнко, В. Панченко, Є. Сверстюк та ін.

Сполучною ланкою між аудиторною та позааудиторною роботою став науково-методичний центр художньо-педагогічної творчості вчителя імені С. Павленка (керівник – к.п.н, доц., член Національної спілки письменників України М. Павленко), який розпочав роботу у 2013 р.

Мета роботи центру – розвиток творчої особистості майбутнього вчителя-філолога на засадах теорії та практики педагогіки В. Сухомлинського; об'єднання, координування діяльності наукових і навчальних закладів, мистецьких, громадських організацій і приватних осіб задля творчої співпраці, відродження культури Слова, усвідомлення молоддю значущості наукових, методичних та мистецьких надбань Уманщини й залучення громадян до поетичної культури нашого краю.

Студенти факультету української філології, учасники літературної студії імені М. П. Бажана (керівник – к.п.н., доц.. член Національної спілки письменників України М. Павленко) ведуть літопис об'єднання, виходить друком альманах «Садова, 28», випускають літературну газету «Боговиця», у яких друкуються вірші, оповідання, статті студентів та викладачів університету. Учасниками літоб'єднання постійно проводяться зустрічі з видатними письменниками та літературознавцями, а також із представниками видавництв «Смолоскип», «Грані-Т», «Каменяр», «Юніверс» тощо.

Щороку проводяться різноманітні літературні конкурси, науково-практичні конференції, присвячені Миколі Бажану, Павлові Тичини, Тарасові Шевченку.

Відзначимо, що організації позааудиторної роботи в Павлиській школі надавали великого значення. З документів школи відомо, що працював літературно-творчий гурток (керівниками якого були вчителі української мови і літератури); гурток юних математиків (керівники – учителі математики в 5 – 8 класах); юних краєзнавців (керівник – учитель географії); юних живописців (керівник – учитель малювання); музикальний гурток (керівник – учитель музики); драматичний гурток (керівник – учитель літератури Р. Бричко); «Театр казки» (керівник – старша піонервожата); гурток іноземних мов (керівники – вчителі іноземної мови); гурток художньої гімнастики (керівник – учитель фізкультури) [10]. Учні школи разом з учителями вели «Літопис нашого села», випускали українську літературну газету (відповідальний – С. Сухомлинський).

Традиційно в Павлиській школі наприкінці третьої чверті проходило Свято книги. Напередодні кожна сім'я купувала в книжковому магазині кілька книжок – по одній на кожного члена сім'ї. Протягом кількох днів перед святом учні розносили літературу в двори робітників і колгоспників. Уранці, перед тим, як іти до школи, діти отримували від батьків у подарунок книжки. Після уроків проводився збір дружини, на який діти запрошували голову колгоспу, який оголошував рішення правління колгоспу про преміювання книгами кращих громадських розповсюджувачів літератури – учнів школи. Потім рада дружини дарувала книги з дарчими підписами найстаршим колгоспниками і почесним піонерам, які були запрошені на збір. Традицією стало дарування на дні народжень книги. З ініціативи піонерської дружини в школі було створено Товариство любителів книги [13, с. 112].

Викладачі кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, продовжуючи справу В. Сухомлинського, започаткували таку ж традицію на факультеті української філології. Учасників конкурсу читців-декламаторів, конкурсу наукових робіт з українознавства, переможців олімпіади з української літератури, учасників підсумкової звітної

конференції за матеріалами фольклорної та етнографічної практик нагороджують книгами.

З метою забезпечення українознавчої підготовки на факультеті у 1998 році створено науково-дослідну лабораторію «Етнологія Черкаського краю», згодом на її основі почали свою роботу науково-дослідна лабораторія «Театр Слова», науково-методичний центр «Дослідження народної вишивки Східного Поділля».

Діяльність наукової лабораторії «Театр Слова», створеної в 2001 р. (керівник – к.п.н., ст. викладач О. Санівський) спрямована на формування риторичної особистості студента-філолога, що означає не лише набуття людиною певних знань, умінь і навичок, але й самовиховання свідомого ставлення до комунікації, що виражається в прагненні та вмінні мовців спілкуватися рідною та іншими мовами, відповідальному ставленні до власного мовлення, постійній, наполегливій роботі над його вдосконаленням, а відтак – оволодінні словом як універсальним інструментом спілкування, навчання, виховання і дії.

Співробітники науково-методичного центру «Дослідження народної вишивки Східного Поділля», створеного у 2011 р. (керівник – к.п.н., доц. Н. Мамчур) здійснюють комплексне дослідження української народної вишивки в етнолінгвістичному, семіологічному, історичному, культурологічному, історичному, технологічному та етнопедагогічному вимірах. Робота центру спрямована на збереження етнічної пам’яті регіону, реставрацію та відтворення старовинних зразків вишивкарства.

При лабораторіях працюють студентські наукові товариства, гуртки та проблемні групи.

Студентське фольклорне наукове товариство імені Хрисанфа Ящуржинського створене у 1996 році при науково-дослідній лабораторії «Етнологія Черкаського краю». Його очолює к.п.н., проф. Н. Сивачук. Робота спрямована на формування основ загальної наукової культури, дослідницьких умінь і навичок студентів, залучення їх до різних форм

наукової діяльності, виховання національно-свідомих майбутніх учителів-патріотів, відповідальних за збереження культурного спадку українців.

Майстер-клас «Театр Слова» розпочав роботу в 1998 році (керівник – к.п.н., доц. І. Терешко). У центрі інтересів учасників майстер-класу – спільна потреба реалізувати свій творчий потенціал, прилучитися до етичних цінностей, закладених у мистецтві слова. Студенти-члени творчої студії беруть участь у створенні і реалізації сценаріїв літературних вечорів, свят: виступають у ролі ведучих і декламаторів на концертах, фестивалях, творчих змаганнях. Нині випускники майстер-класу – відомі теле- та радіоведучі, журналісти.

Народний аматорський колектив «Софія» створено у 1999 р. Керівник – доцент кафедри української літератури, українознавства та методики їх навчання, Заслужений працівник культури України В. Семенчук. Основу репертуару становлять українські народні пісні в автентичному виконанні (фольклорно-репродуктивний спів) та в сучасній обробці. Переважну їх більшість записано на Уманщині під час фольклорно-етнографічних експедицій.

Колектив веде активну концертну діяльність, є лауреатом обласних та всеукраїнських фестивалів, пропагує українську народну пісенну культуру.

Учасниця аматорського колективу «Софія», нині викладач кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання, Т. Хлівна створила студентський ансамбль «Лелія», у репертуарі колективу – пісні, записані під час фольклорних практик студентами факультету української філології.

У 2000 р. створено театр-студія «Вервечка» (керівник – к.п.н, доц. І. Терешко), що об’єднала талановиту студентську молодь факультету, не байдужу до народної творчості, шанувальників фольклору, народного хореографічного мистецтва. У репертуарі колективу – українські народні обрядові пісні, фрагменти обрядів, записаних під час фольклорно-етнографічних практик та експедицій.

У 2002 р. було започатковано роботу майстер-класу з вишивки «Український рушник» (керівник – член Черкаського обласного осередку Національної спілки майстрів народного мистецтва України Н. Мамчур), учасники якого відтворюють знайдені студентами-філологами в етнографічних експедиціях старовинні рушники, жіночі та чоловічі сорочки тощо. Роботи студентів є не лише надбанням факультету і університету загалом, поширеною формою роботи стала також виставкова діяльність. Традиційними є презентації доробку майстер-класу на щорічних виставках, приурочених до Дня незалежності та до Дня міста.

В. Сухомлинським визначено найважливіші вміння, якими учень повинен оволодіти упродовж навчання в школі: 1) спостерігати явища навколишнього світу; 2) думати – зіставляти, порівнювати, протиставляти, знаходити незрозуміле, вміти дивуватися; 3) висловлювати думку про те, що учень бачить, спостерігає, робить, думає; 4) вільно, виразно, свідомо читати; 5) досить швидко і правильно писати; 6) виділяти логічно закінчені частини в прочитаному, встановлювати взаємозв'язок і взаємозалежність між ними; 7) знаходити книжку з питання, яке цікавить учня; 8) знаходити в книжці матеріали з питання, яке цікавить; 9) робити попередній логічний аналіз тексту в процесі читання; 10) слухати вчителя і одночасно записувати коротко зміст його розповіді; 11) читати текст і одночасно слухати інструктаж учителя про роботу над текстом, над логічними складовими частинами; 12) писати твори-розповіді про те, що учень бачить навколо себе, спостерігає і т.д. [7, с. 17].

В. Сухомлинський працював над розробкою ефективних методів і засобів навчання мови, які слід застосовувати для досягнення поставлених цілей – домогтися, щоб учні вчилися думати, розуміти те, що говорять. Педагог вважав, що сприятиме цьому буде творча діяльність дітей, а прикладом має стати сам учитель. Тому Василем Олександровичем було написано понад тисячу творів-мініатюр: «Краплі роси під час сходу сонця», «Персиковий сад», «Цвітіння соняшника», «Конюшинове поле», «Бджоли

вилітають з вулика», «Лісовий шелест», «Жайворонок у синьому літньому небі», «Перші ознаки осені в лісі», «Осінній похмурий день», «Конвалії», «Могила Тараса Шевченка», «Букет польових квітів», «Зоряна ніч», «Серпнева ніч», «Перший осінній дощик», «Перший крок дитини – радість матері», «Книжка – мій друг», «Посади своє дерево», «Залиш після себе добрий слід на землі».

Концептуальні позиції вченого-методиста є актуальними і нині, оскільки сприяють розвитку пізнавальної діяльності та активності школярів. Випереджаючи час, педагог прогнозував функціональний і комунікативно-діяльнісний підходи до навчання учнів рідної мови, які активно утверджуються в сучасній методиці, давав поради вчителям і методистам.

Таким чином, на факультеті української філології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини втілюються в життя настанови В. Сухомлинського про необхідність забезпечення філологічної ерудиції вчителя. Василь Олександрович наголошував: «Найбільша біда окремих учителів – бідність словника, невміння знайти в багатющій скарбниці рідної мови необхідне слово, щоб точно висловити думку. Серйозним недоліком є невміння відчувати поетичну грань слова, невміння розкрити перед учнями його красу … Ми забуваємо, що кожне слово несе в собі не тільки значення, смисл, а й його красу, поетичність» [10].

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, віддаючи належне усім навчальним дисциплінами, педагог підкреслював необхідність вивчення української словесності. У рідному слові, виражених ним думах і прагненнях народу, скарбах української і світової літератури педагог убачав могутню виховну, животворну силу материнської і отчої мови як національного скарбу українського народу. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів цієї проблеми. Перспективи подальших наукових пошуків убачаємо у розробленні педагогічних технологій, заснованих на рекомендаціях В. Сухомлинського, з метою формування в учнів українознавчого світогляду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базиль Л. Діагностування розвитку літературознавчої компетентності майбутніх учителів-словесників / Л. Базиль // Scientific Journal «ScienceRise». – 2016. – № 1/5 (18). – С. 11 – 16.
2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти : постанова КМ України від 23.11.2011 р. № 1392 // Інформаційний збірник МОН України. – 2012. – № 4 – 5. – С. 3 – 56.
3. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти : постанова КМ України від 23.11.2011 р. № 1392 // Інформаційний збірник МОН України. – 2012. – № 4 – 5. – С. 3 – 56.
4. Державний стандарт початкової загальної освіти : постанова КМ України від 20. 04. 2011 р. № 462 // Інформаційний збірник МОН України. – 2011. – № 14 – 15. – С. 7 – 18.
5. Зусман В. Г. Диалог и концепт в литературе. Литература и музыка / В. Г. Зусман. – Нижний Новгород : Деком, 2001. – 168 с.
6. Книга протоколів засідань педагогічної ради Павлиської середньої школи за 1964 – 1965 н. р. – № 15. – 82 арк.
7. Мамчур Л. І. Лінгводидактична спадщина В. О. Сухомлинського : навч.-метод. посіб. / Л. І. Мамчур. – Умань : РВЦ «Софія», 2009. – 170 с.
8. Ніконова В. Г. Трагедійна картина світу в поетиці Шекспіра : монографія / В. Г. Ніконова. – Дніпропетровськ : Вид-во ДУЕП, 2007. – 364 с.
9. Протокол психологічного семінару від 13 листопада 1968 року. Доповідь В. О. Сухомлинського «Виховання любові до рідної мови» / ПМС КН 1839 / РУ 611 / (без пагінації сторінок).
10. Протоколи засідання психологічного семінару Павлиської середньої школи за 1965 – 1967 н. р. – № 1. – 39 арк.
11. Семеног, О. Підготовка майбутніх учителів до гурткової роботи з риторичної майстерності (на матеріалі творчої спадщини Олександра

Захаренка) [Текст] / О. Семеног // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал / МОН України, Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка ; [редкол.: А. А. Сбруєва, О. Є. Антонова, Дж. Бішоп та ін.]. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2017. – № 1 (65). – С. 163 – 174.

12. Сухомлинська О. В. Сучасні цінності у вихованні: проблеми, перспективи / О. Сухомлинська // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – С. 24 – 27.
13. Сухомлинська О. В. Школа Сухомлинського у Павлиші – погляд крізь призму часу : науково-популярне видання / О. В. Сухомлинська. – К. : Педагогічна думка, 2013. – 124 с.
14. Сухомлинский В. А. Век математики или век Человека? / В. Сухомлинский // Воспитание школьников. – 1967. – № 1. – С. 40 – 43.
15. Сухомлинський В. О. Народження громадянина / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори : в 5 т. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1977. – Т. 3. – С. 283 – 582.
16. Шуляр В. І. Теоретико-методичні засади сучасного уроку української літератури в основній і старшій школі : автореф. дис. … докт. пед. наук. : 13.00.02 «Теорія та методика навчання» (українська література) / Василь Іванович Шуляр ; Херсонський держ. ун-т. – Херсон, 2015. – 44 с.

Александр Михайлович Санивский,
кандидат педагогических наук, доцент кафедры украинской литературы, украиноведения и методики их преподавания, Уманский государственный педагогический университет имени Павла Тычины, ул. Садовая, 28, г. Умань Черкасской области, Украина

ПЕДАГОГИКА В. СУХОМЛИНСКОГО КАК БАЗИС МОДЕЛИ ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО ФИЛОЛОГА-УКРАИНОВЕДА

Целью статьи *было выявить концепт, идеи, использованные В. Сухомлинським, актуальны и для современной подготовки студентов к украиноведческой работе (на основе опыт работы УГПУ имени Павла*

Тычины). В процессе изучения использовались методы: общенаучный, историко-ретроспективный, поисково-библиографический.

В результате исследования были сделаны выводы о том, что концептуальные позиции ученого-методиста актуальные и сей час, поскольку способствуют развитию познавательной деятельности и активности школьников. Опережая время, педагог прогнозировал функциональный и комуникативно-деятельностный подходы к обучению учащихся родному языку, которые активно используются в современной методике, давал учителям и методистам советы.

Ключевые слова: *концепт, В. Сухомлинский, педагогическое наследие В. Сухомлинского, литературное образование, подготовка студентов к украиноведческой работе, литературоведческая подготовка, украиноведческая подготовка, языковая подготовка.*

Oleksandr Sanivskyi,
candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department of
Ukrainian Literature, Ukrainoznavstvo
and Methods of Teaching,
28 Sadova str., Uman, Cherkassy region, Ukraine

PEDAGOGY OF V. SUKHOMLINSKY AS THE BASIS OF THE MODEL FOR THE PREPARATION OF THE FUTURE PHILOLOGIST-UKRAINOLOGIST

The purpose of the article was to analyze V. Sukhomlynskyi`s pedagogical heritage in the process of preparation students for Ukrainoznavstvo education (based on the experience of Pavlo Tychyna Uman state pedagogical university). In the research such methods were used: general scientific, historical, retrospective andresearch-bibliographic.

While developing the model of formation of future teachers of Ukrainoznavstvo was adopted as basis: V. Sukhomlynskyi`s pedagogical experience; concepters of Ukrainoznavstvo; experience of scientific-methodical and educational work of Ukrainian Philology department of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

V. Sukhomlynskyi combined in his works literature and human. He believed that most important in the teaching of literature was that the work of art should establish in the soul of man noble moral features, teach to live, that the student "perceived the work of art as a wonderful music". The study of works on the basis of literary concepts contributed not only understanding of what was read, but also involve the reader in historical events, the full disclosure of the images of the heroes, their characters, deeds, and life values.

The content of the literary material during the activity of a teacher and student must form national, civic, patriotic, spiritual and other orientations of Myself (the personality of a young human).The created system of values should

take into account personal needs and norms (historical, life, pedagogical situation), aesthetic assumptions, a civic position, etc.

As a result of the study it was concluded that conceptual positions of the scientist-methodologist are still relevant because they promote the development of cognitive activity and activity of schoolchildren. The teacher predicted a functional and communicative approach of teaching native language. And now they are actively established in the modern methodology, gave advices to teachers and methodologists.

***Keywords**: concept, V. Sukhomlynskyi, pedagogical heritage of V. Sukhomlynskyi, literary education, preparation of students for Ukrainoznavstvoeducation, literary training, Ukrainoznavstvo studies, language training.*

Подано до редакції 17.11.2017 р.